

מגידולי ה"כרם"

הרב קלמן מאיר בר משהייך גם הוא לחבורת הר"מים שצמחו בין כתליו של בית המדרש של "כרם ביבנה". הרב בר, יליד תל אביב ממשפחה חסידית המתמייחסת לבעל ה"מאור ושמש", הגיע ל"כרם" בעקבות אחיו, הרב משה שליט"א (רבה של "יד אליהו", תל אביב רבתי). בשנת תשל"ה החל את לימודיו בישיבה כהסדניק, והמשיך בלימודיו גם במסגרת ה"כולל", שבסיומם הוסמך כרב עיר. בשנת תשמ"ו התמנה כר"מ על ידי ראש הישיבה זצ"ל. במהלך השנים מילא הרב בר תפקידים מגוונים בחו"ל ובארץ. בקהילת "המזרחי" שבאנטוורפן ובמוסדות החינוך שלה (ישיבת "יבנה"), בקרב חברי קיבוץ "חפץ חיים" ובמדרשה לבנות שבמקום, וכן במדרשה שליד "מכללת תלפיות" שבתל אביב. הרב בר קנה לו שם בתכניותיו הרדיופוניות, ולאחרונה אף פירסם שני ספרים שהכתירם בשם "מעשה רקם" – על פרשיות התורה ולמועדים.

השתלבותו של בני חו"ל

הרב שלמה פרידמן, יליד ארה"ב, למד בכרם בשנים תשל"ט – תשמ"מ, סיים את הישיבה האוניברסיטה, והיום מלמד ביבנה: "החו"לניקים באים יותר בשלים, יודעים יותר עברית ומכירים גם את הטרמינולוגיה התלמודית. בין היתר משום תכניות ההכשרה לבני חו"ל שמקיימת 'כרם ביבנה' בתפוצות, וגם משום שבוגריה בעבר, שחזרו לארצותיהם, הקימו בתים שבהם מחנכים ברוח של לימוד תורה וחשיבותה. אחד מהם הוא הרב מרדכי וויליג, מן הרבנים החשובים באמריקה, בוגר הישיבה וקשור אליה, מלמד על פי דפוסיה ומדרבן את צעירי אמריקה לבוא לכאן". הוא ממשיך ומספר: "ובידי הווה עובדא" – חזרתי לארץ אחרי הישיבה האוניברסיטה, כדי ללמוד כאן רק במשך חודש אלו, כדי להתחזק ולהתערען – ואני כאן 20 שנה. כשהסתיים אלול חשבתי לעצמי, 'איך אני עוזב עכשיו את הארץ' – ולפתע ראש הישיבה הציע לי להיות ר"מ – תפסתי את ההזדמנות ונשארתי. גם אמריקנים שחוזרים הביתה מן הישיבה, עושים זאת בהתנצלות, בחצי התגנבות. קשה עליהם ההתנתקות ממה שהפך להיות חלק מחייהם ונטוע בהם אימננטית – ארץ-ישראל ותורתה".

עמיתו לצוות הר"מים של בני חו"ל הריהו הרב אהרן סילבר, יליד פנסילבניה (ארה"ב). גם הוא עלה ארצה מארה"ב ומשמש כר"מ בישיבה. הרקע של הרב סילבר שונה קמעה – בעיקר בשל העובדה שהוא איננו מבוגרי הישיבה! זאת למרות שחלק מהמסלול שלו דומה לשל חבריו לסגל הר"מים של בני חו"ל: הוא נמנה על תלמידיו של הרב צבי שכטר, ראש ה"כולל" בישיבה אוניברסיטה, אשר בראשה עמד הרב י. ד. סולובייצ'ק. לאחר שהוסמך על ידי רבותיו לרבנות ולדיינות, עלה ארצה בשנת תשמ"ה, כשמגמתו – להורות בישיבת הסדר. אך לא ל"כרם ביבנה" היו מועדות פניו, אלא לישיבת ההסדר בקרית שמונה! לסגל הר"מים של ה'כרם' הוא נשאב בשנת תשמ"ט, ולאחר שנקלט היטב, הוא מתמיד ובולט כר"מ של בני התפוצות.

מעייירת הפיתוח

הרב ציון לוז הגיע ל'כרם' בשנת תשמ"ב ועבר את המסלול הרגיל של ה"הסדר" כחבריו תלמידי ה'כרם'. לאחר מכן מצא את מקומות בכולל "ארץ חמדה". לאחר שנות לימודיו בירושלים, חזר ל'כרם', כדי לשמש בה כר"מ.

כמוהו גם חברו לדרך, הרב ישי בוכריס, מייצג דגם חדש של ר"מ-צבר, יוצא עיירת פיתוח, שבנה את עצמו בעשר אצבעותיו, מדבר בגובה העיניים וקולע בול לתחושות תלמידיו. ישי נולד בקריית שמונה – הוריו עדיין מתגוררים שם – והילדות עברה עליו בין מטחי קטיושות. בתיכון למד ב"מדרשית נועם" ששכנה בפרדס חנה. ל'כרם' הוא הגיע שנתים לאחר הרב ציון. לאחר לימודיו במדרשיה הוא עבר לשנה אחת לישיבת טלזסטון (ליד קריית יערים ונווה אילן) בואכה ירושלים. במשך השנה הזו הוא נבחן ל"כרם ביבנה". הוא הגיע לישיבה לקראת הצבא (ראש הישיבה לא אהב כל כך את הרעיון שלא הגעתי מיד), ועשה כאן את ה"הסדר" במסגרת של ארבע שנים (תשמ"ד עד תשמ"ז). בצבא שירת ב"גבעתי", ובסיום השנה החמישית (תשמ"ח) נקדע בתוכו: להמשיך וללמוד תורה או לקפוץ לאקדמיה ולתואר?

הרב בוכריס התייעץ עם הרב ישראלי (זצ"ל) שלא שלל לימודים באוניברסיטה, אך אמר לצעיר שהוא יכול לגדול בתורה. ההכרעה נפלה לכיוון מכון "ארץ חמדה", שם למד בוכריס שבע שנים ונבחן לדיינות. על סף שנתו השביעית התקשר אליו ראש הישיבה, הרב גרינברג, והציע לו להיות ר"מ בכרם ביבנה. מאז הגיעו ל'כרם' הוא

משמש גם כחבר ביה"ד לענייני ממונות, אשר פועל בקרית הישיבה. היום, אומר הרב ישי בוכריס, הוא חש כמי שממשיך ביבנה את דרכי לימוד התורה של ה"גדולים" לדורותיהם. אם יש שינוי בלימוד, הרי הוא בצורה החיצונית – לא בתכנים.

לא כל בוגרי הישיבה הם ר"מים. אחיו של הרב זכריה טובי, תלמיד של הרב דוד קב, בהיותו שופט תעבורה (קודם התמנותו לשופט שלום בתל אביב), היה מלמד כל בוקר שיעור תורה לקולגות שלו. רופאים ועורכי דין שהם בוגרי הישיבה, מצליחים לשלב בין התחום המקצועי ולימוד תורה יומי. רופא, בוגר הישיבה שעובד כמנהל מחלקה ב"שערי צדק", כשהוא מבצע טיפול תרופתי ייחודי – הוא מעביר את שכר טרחתו לצדקה. רואי חשבון ואנשי עסקים מתקשרים לישיבה שנים אחרי שסיימו ללמוד בה, כדי לברר מקור בראשונים או השוואה טקסטואלית. הם חיים את התורה בתוך עולם המעשה. ורואה-החשבון גד אהרון מתקשר לראש הישיבה או לאחד הר"מים: "תשמע יש לי וורט חדש, אתה חייב לשמוע".

האם הייתה אינטגרציה מלאה בכרם ביבנה, נשאלים הר"מים המכונים בה היום, והרב בוכריס ועמיתו הרב לוז, יוצאי עדות המזרח עונים בחיוב. הכניסה שלהם הייתה טבעית בלי חריקות או תחושת אפליה. הרב קב שומע ומעיר: אם עדיין משתמשים במילה "אינטגרציה" – זה לא סימן טוב. עצם ההזדקקות מלמדת שמהו לא מתחבר, לא צומח אורגנית.

הרב בוכריס לא מסכים אתו: "כשהגענו לישיבה היה מתח גבוה, אולם היום אין מתח. אני זוכר את ראש הישיבה קורא לי: 'תיכנס אלי הביתה'. הוא תמיד היה מקרב ומלטף, אבל אליבא דאמת כשהוא קורא אתה מפחד ורועד. רק כשאתה כבר אצלו בבית, ליד השולחן, אתה הופך רגוע, נפתח ומספר לו כל אשר על לבך".

הרב זכריה טובי נזכר באירוע דומה: "הייתי תלמיד שיעור ה'. היה זה ליל שבת בחצות. הרב לוי דופק פתאום על דלת חדרי ומבקש ממני לסור לראש הישיבה. זהו, החיים שלי נגמרו, אני אומר לעצמי. משהו רע קורה. קם, מתלבש והולך אל הרב. 'לך תביא את הפיג'מה ותבוא לישון אצלי', אומר לי הרב גולדוויכט. 'הרבנית לא נמצאת, ואני לא רוצה לישון לבד בבית'. בנשימת רוחה אני לוקח את הפיג'מה, עובר לביתו של ראש הישיבה בדחילו ורחימו, פורש סדין וכל הלילה לא עוצם עין. שש בבוקר שבת. קם בשל הערנות ליטול ידיים – והנה גם ראש הישיבה ער, ואנחנו נפגשים ליד הנטלה. 'אתה כבר נטלת' – הוא שואל. 'כן, כן', אני עונה. תופש את החפצים שלי ורץ בחזרה לחדרי אחוז בהלה".

הרב זכריה טובי ממשיך היום גם במשפחתו הפרטית את מורשת הרב גולדוויכט: "בני לומד בישיבת בית אל, יושב ולומד יומם ולילה ואני מעודד אותו לכך. את הצבא הוא עוד יעשה, בינתיים, אני אומר לו, תמשיך ללמוד כמה שתוכל". ועל השירות הצבאי הוא אומר: "פרדוקסלית, דווקא רוב החוזרים מתקופת השירות הצבאי הם תלמידים יותר טובים, התחזקו בצבא ויש להם ממש רצון עז לשבת וללמוד".

בדרכו של ר' שלמה

על הר"מים של דור הביניים ובעיקר של הדור הצעיר בכרם ביבנה, אומרים כי הם נוטים להכניס, למשל בלילות שבת, יותר רגש, אמוציונאליות, שירה "קרליבכית", מאשר בדור הראשונים. לדבריהם, הם נוהגים לפי התפישה של הרב סולובייצ'יק, שערכים של תורה לפעמים בעולם המודרני צריכים לממשם – בדרך שונה. לא שינוי בערכים – אלא הארה אחרת, לא מהפך ביחס לדרכם של הרב גולדוויכט זצ"ל והרב גרינברג יב"ל, אלא יותר שיחות אישיות. הנה כמה מהדמויות המשפיעות:

הרב יצחק לוי נולד בקריית-שמואל שליד חיפה, למד בישיבת בנ"ע פרחי אהרון, הצטרף לכרם ביבנה כהסדרניק (שירת כשריונר בחטיבה 7), עבר קורס רבנים צבאיים ומשרת כרב אוגדה במילואים. בסוף ה"הסדר" למד ב"כולל לרבנות" שבראשות הרב טובי ואחר כך ב"כולל לדיינות".

חברו, הרב בן ציון אלגזי, גדל ביהוד, למד בישיבת בנ"ע בנחלים, עבר לישיבת טלזסטון, הגיע לכרם ביבנה באמצע השנה, אחרי פסח, והתקבל בלי בחינה. לאחר סיום ה"הסדר", למד גם הוא ב"כולל לרבנות" ואחר כך ב"כולל לדיינות". התגורר בנווה-צוף, עשה ארבע שנים בשליחות באנטוורפן, וכששב לישיבה מצא אותה "חוזרת לתפארתה באיכות, בכמות, באווירה ובמצוינות הבחורים, עם ראש ישיבה (הרב גרינברג), נוח ונותן מרחב פעולה